Eynan spring/Aïn Mallaha: A common thread linking the past and the present

Fanny Bocquentin, Lior Weissbrod, Hamoudi Khalaily

▶ **To cite this version:**

Fanny Bocquentin, Lior Weissbrod, Hamoudi Khalaily. Eynan spring/Aïn Mallaha: A common thread linking the past and the present. 2023. ⟨hal-04295480⟩

HAL Id: hal-04295480

https://hal.science/hal-04295480v1

Submitted on 20 Nov 2023

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Distributed under a Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 - Attribution - Non-commercial use - No Derivative Works - International License

Eynan spring/Aïn Mallaha: A common thread linking the past and the present

The Eynan spring/Aïn Mallaha, located just a few dozen metres from the prehistoric site, offered its ancient inhabitants an ideal place to live. The spring, together with the nearby Lake Houleh and the surrounding marshland (now no longer existing), comprised an exceptionally heterogenous ecosystem, which provided optimal conditions to support long-term sedentary settlement. The spring has continued to be a life source in the valley throughout antiquity and into recent history and the present day. As late as the 19th century it still fed a flour mill used by local villagers, and today its deep underground source is tapped by the Mekorot company located at the site to supply water to a large part of the north of the modern state. It was during the construction of the Mekorot facility of Eynan in 1954 that the prehistoric site was discovered, thanks to the vigilance of Amnon Assaf (founder of the Upper Galilee Museum of Prehistory at Kibbutz Ma'ayan Baruch). At that time, the archaeologist Jean Perrot (founder of the French Research Center in Jerusalem, CRFJ) was commissioned by the Israel Antiquities Department to carry out a preliminary survey, which then evolved into a decades-long excavation project, in the wake of a series of important discoveries made at the site by Perrot. This was the start of a long Franco-Israeli collaboration, which continues to the present day. Two series of excavation campaigns (1955–1961; 1972–1976), under the successive direction of Jean Perrot, Monique Lechevallier and François Valla, established the chronology of the prehistoric occupations and uncovered what were then the earliest known examples of stone-built architecture. A third series of excavations (1996–2005), under the direction of François Valla and Hamoudi Khalaily, focused on the last centuries of occupation of the site, combined with the pioneering application of fine excavation methods (palethnology) suitable for unravelling brief snapshots of prehistoric life. In 2022, a new cycle of excavations began under the direction of Fanny Bocquentin and Lior Weissbrod, with the participation of a team of thirty experts in the archaeological sciences. The expedition currently explores new scientific questions and works to retrieve novel insights from previous excavations, with the generous support of the French National Centre for Scientific Research, the Israeli Antiquities Authority, the French Ministry for Europe and Foreign Affairs, the ARPAMED fondation, the Irene Levi Sala CARE foundation, the CRFJ, and several valued local authorities especially the Eynan facility of Mekorot.

Du passé au présent : la source d'Eynan/Aïn Mallaha comme fil conducteur

La source d'Eynan/Aïn Mallaha située à quelques dizaines de mètres offrait un lieu de vie idéal. La proximité du lac Houleh et du marécage (aujourd'hui disparus) conférait à la vallée un écosystème riche et varié propice à une installation de longue durée. La source d'Eynan/Aïn Mallaha a joué un rôle majeur dans l'occupation de ce territoire à travers l'histoire. Au XIXème siècle elle alimentait encore un moulin à farine et elle est aujourd'hui captée en profondeur pour alimenter en eau une grande partie nord du Pays.
C'est pendant l'aménagement de l'usine Mekorot que le site préhistorique a été découvert en 1954 grâce à la vigilance d'Amnon Assaf (fondateur du Musée de Préhistoire de la Haute Galilée). Jean Perrot (fondateur du Centre de Recherche Français à Jérusalem : CRFJ), est chargé par les Antiquités israéliennes de faire un diagnostic du site qui, suite à l'importance des découvertes, se transformera en exploration permanente.
C'est le début d'une longue collaboration franco-israélienne. Deux séries de campagnes de fouilles (1955-1961; 1972-1976) sous les directions successives de Jean Perrot, Monique Lechevallier, François Valla ont permis d'établir la chronologie des occupations et de fouiller les maisons les plus anciennes. Une troisième série (1996-2005) sous la direction de François Valla et Hamoudi Khalaily s'est focalisée sur les derniers siècles d'occupation du site et la promotion d'une méthode de fouille fine (palethnologique) apte à restituer des instantanés de vie préhistorique.
Depuis 2022 un nouveau cycle de fouille a démarré sous la direction de Fanny Bocquentin et Lior Weissbrod accompagnés d'une trentaine d'experts. Ensemble ils explorent de nouvelles questions scientifiques et s'attellent à la mise en valeur des fouilles précédentes. Ils sont soutenus par le Centre National de la Recherche Scientifique, les Antiquités israéliennes, le Ministère de l'Europe et des Affaires Etrangères, les fondations ARPAMED et Irene Levi Sala CARE, le CRFJ, et de précieux acteurs locaux comme l'usine Mekorot.

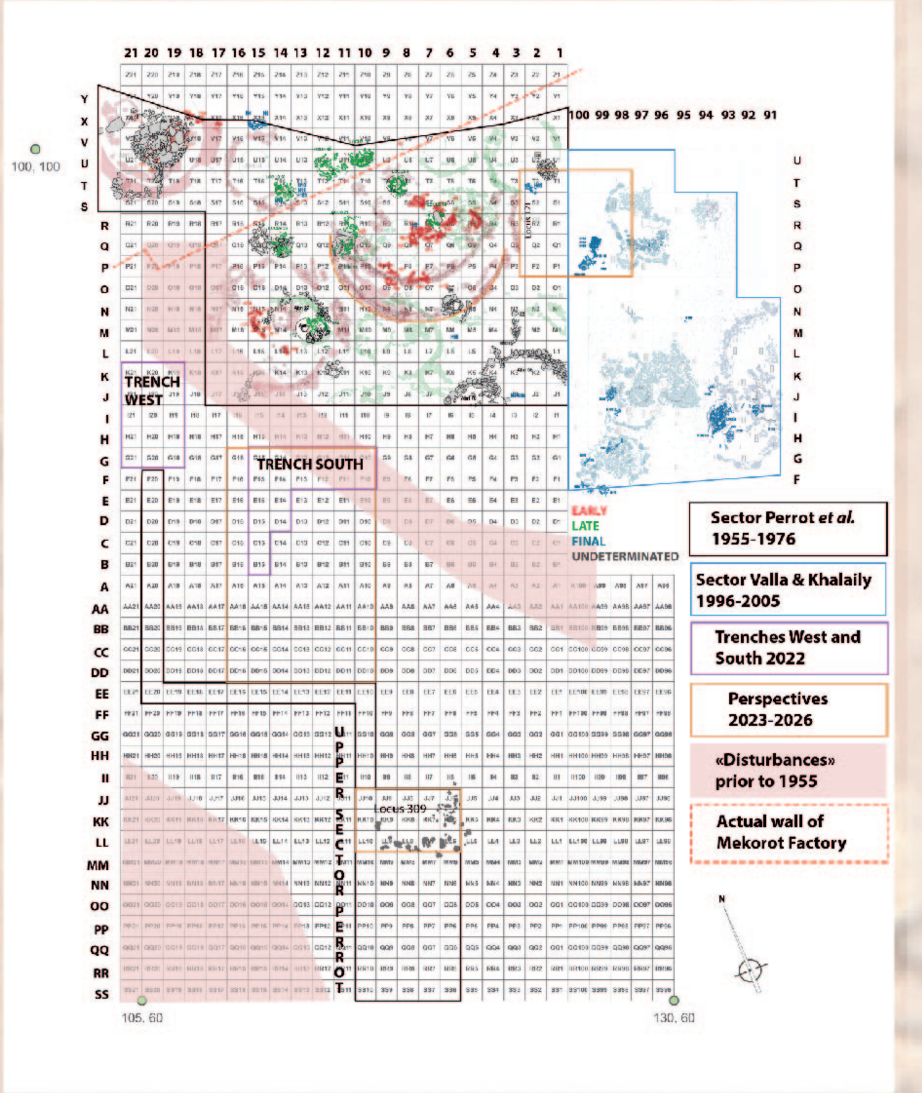

מעיינות עינן/עין מלאחה: החוט המקשר בין עבר והווה

מעיינות עינן/עין מלאחה, הממוקמים רק כמה עשרות מטרים מן האתר הפרהיסטורי, סיפקו לתושביו הקדומים מקום חיות אידאלי. המעיינות, יחד עם אגם החולה והביצות הנרחבות שהקיפו אותו (יותר לא קיימות כיום), היוו מערכת אקולוגית מגוונת במיוחד, שסיפקה תנאים אופטימליים לקיומו לאורך זמן של יישוב קבע. המעיינות המשיכו לשמש מקור חיים לתושבי העמק בעת העתיקה, עד לעת האחרונה ואף ימינו אנו. הן הזינו תחנת קמח שהמשיכה להתקיים במקום עד המאה ה-19 ושימשה את כפרי העמק, וכיום מקורותיהם המצויים בעומק הקרקע משמשות את מתקן מקורות המצוי במקום לצורך הספקת מי שתיה לאזור רחב-ידיים של צפון המדינה המודרנית.
היה זה בעת ההקמה של מתקן עינן של מקורות שהאתר הפרהיסטורי נחשף לראשונה, הודות לערנותו של אמנון אסף (מייסד מוזיאון האדם הקדמון בקיבוץ מעין ברוך). באותה עת, הארכיאולוג ז'אן פרו (מייסד מרכז המחקר הצרפתי בירושלים) התבקש על ידי מחלקת העתיקות הישראלית לערוך סקר ראשוני באתר, שהתפתח בהמשך לפרויקט חפירות רב-שנים בזכות תגליותיו החשובות של פרו. פרויקט החפירות סימן את תחילתו של שיתוף פעולה צרפתי-ישראלי ארוך-טווח, הנמשך עד ימים אלו. שתי סדרות של מערכות חפירות(1955-1961; 1972-1976) שהתקיימו באתר, בניהולם בזה אחר זה של ז'אן פרו, מוניק לשבלייה ופרנסואה ואלה, סייעו בקביעת התאריכים שבהם התקיימו שלבי האכלוס של האתר וחשפו שרידים של מה שהיו ידועים בזמנו כמבני האבן הקדומים בעולם. מערכת חפירות נוספת (1996-2005), בניהולם של פרנסואה ואלה וחמודי חלאילה, התמקדה בחשיפת שרידים ממאות השנים האחרונות בקיומו של היישוב באתר, בשילוב עם יישום חלוצי של שיטות חפירה המאפשרות הבחנה דקה בין מפלסי חיים (פלאתנולוגיה) המייצגים כל אחד תמונת הבזק מקיומם של תושביו הפרהיסטוריים של האתר.
בשנת 2022, החל באתר סבב חדש של חפירות בהנהלתם של פאני בוקנטין וליאור וייסברוד, בהשתתפותם של 30 מומחים במדעי הארכיאולוגיה השונים. משלחת החפירות בוחנת כעת שאלות מדעיות חדשות ופועלת למצות תובנות חדשות מתוצאותיהן של החפירות הישנות, בסיוע הנדיב של המרכז הלאומי למחקר מדעי של צרפת, רשות העתיקות של ישראל, המשרד הממשלתי של צרפת לענייני אירופה ויחסי חוץ, ארגון ARPAMED, קרן CARE ע"ש איירין לוי סלה, מרכז המחקר הצרפתי בירושלים, ומספר גורמים מקומיים מוערכים ובייחוד אתר עינן של חברת מקורות.

من الماضي إلى الحاضر: الخيط مشترك ينبوع عين الملاحة

يقع ينبوع عين ملاحة على بعد بضع عشرات من الأمتار من الموقع حيث جعل الموقع مثاليًا لعيش الانسان. وفّر قرب الموقع من بحيرة الحولة والمستنقعات المحيطة (التي اختفت الآن) نظامًا بيئيًا متنوعًا وغنيًا يجعله مثاليًا للاستيطان المستمر ولفترات طويلة. لهذا كان لعين الملاحة دورًا مركزيا لاستيطان هذه المنطقة عبر التاريخ. فقد استخدمت مياهه لتشغيل مطحنة الحبوب في القرن التاسع عشر، وما زالت مياهه الجوفية تزود شمال البلاد بمياه الشرب.
تم اكتشاف هذا موقع ما قبل التاريخ عام 1954 خلال انشاء مضخات للمياه بالقرب منه ، وقام أمنون أساف -مؤسس متحف الجليل الأعلى لعصور ما قبل التاريخ - بالمسح الأولى له وتحديد مميزاته الثقافية. وفي اعقاب ذلك كلفت دائرة الآثار الإسرائيلية جان بيرو (مؤسس مركز الأبحاث الفرنسي في القدس) إجراء فحص اولي لمخلفاته الاثرية وبعد حصر أهميته الثقافية، تحولت التنقيبات فيه الى تنقيبات علمية مستمرة تحت اشراف فرنسي ومساندة إسرائيلية. أتاحت سلسلتان من بعثات التنقيب (1955-1961 ؛ 1972-1976) بإشراف الاثريون الفرنسيون جان بيرو ، ومونيك ليشيفالييه وفرانسوا ڤالا وضع التسلسل الزمني لهذا الموقع وحفر أولى للمنازل فيه. وركز التنقيب خلال السلسلة الثالثة (1996-2005) تحت إشراف فرانسوا ڤالا وحمودي خلايله على بقايا أخر الاستيطان في الموقع وتعزيز طرق التنقيب الدقيقة (علم الحفريات) بموجبها بالإمكان اعادة الحياة اليومية للإنسان القديم. وبعد توقف طويل تجددت الأبحاث الحقلية عام 2022 بإشراف ڤاني بوكونتين وليؤر فايسبورد وفريق من ثلاثين خبيرًا، يعملون معًا على تعزيز الحفريات السابقة والاجابة على تحديات علمية جديدة. بدعم المركز الوطني الفرنسي للأبحاث العلمية، وسلطة الآثار الإسرائيلية ، ووزارة أوروبا والشؤون الخارجية الفرنسية ، ومؤسسات ARPAMED و Irene Levi sala CARE ، و CRFJ ، وخصوصا شركة ألمياه مكوروت - فرع عينان.